Johannes Brandtzæg

Kinamisjonens begynnelse i Norge

Særtrykk av «Kineseren» for 1900

Oversatt til norsk
Gamle stier · gamlestier.no

Johannes Brandtzæg: *Kinamisjonens begynnelse i Norge* (Særtrykk av «Kineseren» for 1900).
Tekstene er frie fordi forfatterne døde for mer enn 70 år siden. Oversettelsene er eget arbeid.
Bibelsitatene er fra Norsk Bibel 88/07.
Boka kan leses, skrives ut og deles fritt. Den nyeste utgaven finnes alltid på gamlestier.no.
Utgave 25. november 2026.

Innhold

Kinamisjonens begynnelse i Norge 1
Bethanias kinamisjon i Trondhjem 7
Misjonsforening for kvinnelige misjonærer i Kina i Unge kvinners kristelige samfunn 9
Regler 10
Det norsk lutherske Kinamisjonsforbund 10
Kinamisjonen 19
«Gud vil det!» 22
Grunnregler for Det norsk lutherske Kinamisjonsforbund 24
Om Johannes Brandtzæg 28

Kinamisjonens begynnelse i Norge

Så vidt jeg har kunnet se, var zulumisjonæren Schreuder, senere biskop, den første nordmannen som noen gang reiste til Kina for å arbeide der som misjonær. Han hadde reist til Zululand for å begynne som misjonær der. «Men da døren til Zululand syntes stengt, bestemte han seg i 1874 for å reise over til Kina for å undersøke om ikke Herren skulle ha åpnet en dør for ham der. Etter mange prøvelser og lidelser måtte han snart vende tilbake til Afrika med uforrettet sak, fast bestemt på å ofre livet sitt blant zuluene.» (Ekmans misjonshistorie.)

Etter dette forsøket til Schreuder gikk det mange år før en igjen hørte om noen interesse for misjonen i Kina her i Norge. De første sporene av en slik interesse som jeg har kunnet finne, er at frøken Reuter og frøken Jakobsen, begge fra Kristianssand, reiste til Kina som misjonærer i den engelske Kina-Innlandsmisjonens tjeneste i 1880-årene. Ellers har jeg ikke kunnet oppdage at utreisen deres bar noen særlig frukt, slik at den vakte og spredte mer interesse for «Kinas nød og krav». Så vidt jeg vet, er de også begge senere blitt gift med engelske misjonærer i Kina-Innlandsmisjonens tjeneste.

Av større betydning for kinamisjonsarbeidet i Norge ble det at Ole S. Næstegaard (den eldre) reiste til Kina som misjonær i 1888. Lederen for Kina-Innlandsmisjonen, Hudson Taylor, hadde under et av sine ferieopphold i Europa også besøkt Sverige og Norge. Dels ved dette og dels ved beretninger fra engelske misjonsblad, som ble tatt inn i enkelte både norske og svenske religiøse blad, ble det vakt en betydelig

interesse for Kina og dets «døende millioner», i Norge, men først og fremst i Sverige.

I Sverige ble «Komiteen for Erik Folkes misjon i Kina» dannet 16. mai 1887. Komiteen var dannet som frukt av det arbeidet studenten Erik Folke fra Dalarna hadde gjort for saken, og skulle støtte ham. Men Folke selv hadde allerede reist til Kina i januar samme år.

Siden er en hel rekke menn og kvinner sendt ut fra Sverige som misjonærer til Kina, de fleste visstnok fra Svenska Missionsförbundet. Mange av dem har gjort et betydningsfullt arbeid på den kinesiske misjonsmarken, men her er ikke stedet til å gå inn på enkelthetene i dette arbeidet. Erik Folke er nevnt særskilt, dels fordi han var den første i denne rekken av svenske menn og kvinner, og dels fordi O. S. Næstegaard en tid arbeidet sammen med Folke.

Næstegaard er fra Hol i Hallingdal. Han var lærer da han etter omvendelsen sin fikk lengsel etter å gi livet sitt til arbeidet i Kina. I Kristiania ble «Den skandinaviske Kina-Innlandsmisjonen» stiftet. Den ble ledet av den nå avdøde rittmester Guldberg. Denne komiteen, som også til dels er blitt kalt «Kristianiakomiteen», hadde som sitt første mål å sende ut og støtte Næstegaard.

Næstegaard hadde tenkt å gå gjennom skolen på «Hauges Minde» for å få noe utdannelse til misjonsarbeidet. Men da han syntes det ville ta for lang tid, reiste han til misjonsskolen i Örebro (pastor Ahlbergs skole). Etter et par års opphold der reiste han høsten 1887 til en slags misjonsskole for Kina i London (Baxters skole). Der var han i tre måneder, visstnok mest for å lære engelsk. Så reiste han til Kina i januar 1888.

I Kina fikk han delta i et kurs i kinesisk ved Kina-Innlandsmisjonens språkskole for mannlige misjonærer. Deretter reiste han til provinsen Shansi i Nord-Kina og slo seg sammen med Folke der. De to arbeidet sammen i et års tid eller så.

Allerede høsten 1890 var Næstegaard imidlertid hjemme i Norge igjen, angivelig for å vekke mer sans for og vinne mer støtte til arbeidet sitt i Kina her hjemme. Mens han var i Kina, hadde han gjennom brev gjort en del venner i Norge kjent med arbeidet sitt på misjonsmarken og med de resultatene han hadde nådd. Allerede i oktober 1889 hadde han nemlig døpt åtte kinesere. Disse beretningene, som ble offentliggjort i enkelte blad, hadde vunnet ham og kinamisjonen

atskillige venner, også blant dem som ikke hadde visst noe om ham før.

Men beretningene ble også møtt med sterk kritikk, særlig fra ett bestemt hold, nemlig fra sekretæren i Det Norske Misjonsselskap, Dahle. Særlig fant Dahle det temmelig påfallende – og med rette – at Næstegaard etter så kort tid i Kina kunne være såpass inne i språket at han kunne undervise til dåp. Det syntes også temmelig vanskelig å forstå at åtte kinesere på så kort tid kunne være så godt undervist at de med frimodighet kunne døpes.

De som var med i forhandlingene om disse tingene den gangen, vil vite at det også i Næstegaards beretninger hadde kommet fram en uttalelse som tok til orde for at en kineser kunne få lov til å leve i flerkoneri etter at han var tatt opp i den kristne menigheten.

Det er mulig at denne uttalelsen fra Næstegaard til en viss grad er misforstått, og at han i dette stykket ikke var så skyldig som noen ville ha ham til å være. I alle fall hadde han allerede vært gjenstand for strid før han kom hjem. Da han kom, var han derfor «et tegn som blir motsagt» (Luk 2,34). For noen var han velkommen, både som kinamisjonær og som den mishandlede martyr. I andres øyne var han en mistenkelig person som en ikke ville ha noe med å gjøre, og som folk helst måtte advares mot å støtte.

Nettopp i de dagene da Næstegaard kom til Bergen, ble det holdt et møte – den 27. og 28. oktober 1890 – for å drøfte spørsmålet om det burde arbeides for å danne en selvstendig norsk kinamisjon. Her skal bare nevnes at Næstegaard deltok i møtet, og det samme gjorde sekretær Dahle. Mellom disse to kom det til et temmelig skarpt sammenstøt, for sekretær Dahle fornyet her, ansikt til ansikt med Næstegaard, den kritikken han tidligere hadde rettet mot misjonsberetningene hans fra Kina.

Etter tilhørernes dom endte sammenstøtet ikke godt for Næstegaard. Han trakk det korteste strået i debatten og maktet ikke å fri seg fra klanderen om at beretningene hans hadde vært misvisende, og at standpunktet hans i «flerkonerisaken» stred mot Bibelens klare ord. Blant andre deltok også den nå avdøde biskop Sverdrup i denne debatten. Han var den gangen sogneprest ved Korskirken i Bergen.

I parentes kan det bemerkes at det virkelige forholdet når det gjelder «de åtte døpte», visstnok var dette: De var blitt undervist av

Folke og medhjelperne hans allerede før Næstegaard kom til Shansi, og så hadde Næstegaard døpt dem eller vært med på å døpe dem. Feilen hans var at han hadde framstilt saken slik at folk lett måtte få inntrykk av at det hele var frukten av hans eget arbeid. Men jeg mener vi bør gå ut fra at det ikke var Næstegaards hensikt å føre folk bak lyset. En klosset uttrykksmåte får nok helst bære skylden for det gale inntrykket folk fikk da de leste beretningene hans.

Mennene i Bergen som hadde satt seg i bevegelse for om mulig å få organisert en selvstendig norsk kinamisjon, hadde fra begynnelsen tenkt at det måtte være både naturlig og gagnlig å få dette planlagte nye arbeidet knyttet sammen med det arbeidet som Næstegaard allerede hadde satt i gang.

Men inntrykket av debatten mellom sekretær Dahle og Næstegaard, sammen med flere andre ting, gjorde at tilliten til Næstegaard som person og til arbeidet hans fikk en kraftig knekk. Etter atskillige overveielser ble det endelige resultatet at det ikke ble noe av den planlagte forbindelsen mellom det senere dannede «Det norsk lutherske Kinamisjonsforbund» og Næstegaard, selv om en syntes det var sårt å si til ham at en ikke våget å innlate seg på å ha noe med ham å gjøre.

Men Næstegaards navn hadde fra begynnelsen av på en måte satt sitt merke på kinamisjonen. For mange gikk kinamisjonen og Næstegaard nærmest i ett. Dette fikk visse ubehagelige følger for Det norsk lutherske Kinamisjonsforbund.

Uvitenhet om hvordan saken virkelig hang sammen, og – frykter jeg – hos enkelte litt ond vilje, gjorde at beskyldningene som var reist mot Næstegaard, uten videre ble overført på vårt kinamisjonsforbund. Slik mistenkte en også oss for å mene at flerkoneri kunne tillates i de kristne menighetene i Kina. Denne mistanken, sammen med andre ting som også bare gjaldt Næstegaard og slett ikke vårt forbund, ble brukt som grunnlag for advarsler mot å støtte forbundets arbeid.

Sannheten i saken er at det aldri har vært noen som helst forbindelse mellom Næstegaard og Det norsk lutherske Kinamisjonsforbund.

Det norsk lutherske Kinamisjonsforbund kan ikke med noen som helst skygge av rett gjøres ansvarlig for noen av de feilene en har ment å finne hos Næstegaard og i arbeidet hans. Det er fremdeles bare

uvitenhet eller ond vilje som kan ligge til grunn for slike anklager, om de fremdeles skulle bli reist en gang iblant.

Hva Næstegaard ellers angår, reiste han til Kina igjen høsten 1891. Siden har han enda en gang vært i Amerika og Norge. Etter at han kom til Kina for tredje gang, har han i alle fall en del av tiden oppholdt seg i Peking. Der skal han ha arbeidet blant mongoler og tibetanere sammen med sin yngre bror, som også heter O. S. Næstegaard (den yngre).

Om verdien av Næstegaards misjonsarbeid er meningene svært delte. Siden jeg ikke vet noe sikkert om ham fra de siste to–tre årene, finner jeg det riktigst ikke å si mer om ham enn det som er sagt her. Hensikten min med å omtale ham var dessuten først og fremst å gjøre rede for det virkelige forholdet mellom ham og Det norsk lutherske Kinamisjonsforbund.

«Den skandinaviske Kina-Innlandsmisjonen» – «Kristianiakomiteen» – som opprinnelig ble stiftet i tilknytning til Næstegaard, sendte etter hvert ut flere misjonsarbeidere til Kina. I 1889 reiste frøken Ragnhild Hattrem fra Kristiania ut. Hun ble fulgt av sin 60 år gamle mor, som heller ville følge datteren til det fjerne Østen enn å bli alene hjemme. (Moren døde i Shanghai ved juletider 1891.)

I 1890 reiste Næstegaards yngre bror, O. S. Næstegaard den yngre, delvis også med støtte fra Kristianiakomiteen. Videre reiste diakonisse Inger Hoel fra Frænen i Romsdalen i 1890. I 1891 reiste teologistudentene Eriksen og Johannes Helgesen (de kom til Kina i oktober 1891). I 1892 reiste Lyder Kristensen fra Rødø på Helgeland. Senere ble flere kvinner sendt ut, men om navnene deres og når de ble sendt ut, har jeg til nå ikke kunnet få noen sikker beskjed, enda jeg har spurt etter det.

Så vidt jeg har forstått, betraktet Kristianiakomiteen seg ikke som et selvstendig misjonsselskap. Den sendte misjonærene sine ut slik at de for det meste sluttet seg til Kina-Innlandsmisjonen som såkalte «assosierte». Det vil si at Kina-Innlandsmisjonen ikke påtok seg noe ansvar for underholdet deres, men likevel tok dem inn på stasjonene sine og blant arbeiderne sine. Slik ble de i alle fall for en vesentlig del stilt under den engelske misjonens kontroll. Samtidig fikk de assosierte misjonærene nytte av den veiledningen, den adgangen til

språkskoler og de andre fordelene som Kina-Innlandsmisjonen kunne by på.

Forholdet var altså visstnok at komiteen hjemme på en måte hadde gitt fra seg den egentlig styrende eller kontrollerende myndigheten som styret i et misjonsselskap vanligvis har og utøver over utsendingene sine. Ellers var forholdet mellom komiteen og utsendingene visstnok ikke det samme for alle. Særlig synes Eriksen, Helgesen og Kristensen å ha stått noe friere overfor det engelske selskapet enn de utsendte kvinnene. Næstegaard den yngre kom aldri i noen forbindelse med Kina-Innlandsmisjonen, men ble etter hvert nærmere knyttet til det norske kinamisjonsarbeidet i Amerika.

De tre lederne i Kristianiakomiteen var klokker Jørgensen, handelslærer Otto Treider og rittmester Guldberg. Av disse var det visstnok særlig den første og den siste som var mest interessert i kinamisjonsarbeidet. Da disse døde, først Jørgensen og så Guldberg, ble det visstnok lagt mindre arbeid fra Treiders side på å holde kinamisjonen gående og utvikle den. Resultatet er da nok også blitt at det arbeidet som Treiders venner nå driver for misjonen i Kina, er skrumpet betydelig inn. Om det er noe igjen av det, vet jeg ikke.

Jeg har skrevet til Treider og bedt om opplysninger. For en tid siden lovet han meg også velvillig å sende dem. De er imidlertid ikke kommet – antakelig er han svært opptatt – og da jeg ikke kunne vente lenger, har jeg måttet skrive dette uten å ha noen sikker kilde å øse kunnskapen min av. Jeg tror likevel at det som er skrevet, i det vesentlige stemmer med virkeligheten. Kanskje vil de ønskede opplysningene komme senere. I så fall vil de bli føyd inn et annet sted i min framstilling av hvordan kinamisjonen oppsto i Norge.

Av misjonærene som opprinnelig gikk ut fra Kristianiakomiteen, er Eriksen, Helgesen og Kristensen senere gått over til den «internasjonale alliansemisjonen». Den har hovedsete i New York og ledes av den temmelig vidt kjente Mr. Simpson. Så vidt jeg vet, er det nå bare Eriksen som står igjen der (jeg har likevel ikke helt full klarhet over hvor Eriksen hører hjemme for tiden). Helgesen arbeider nå som kolportør i Det britiske og utenlandske bibelselskaps tjeneste.

Kristensen ble, som kjent, tatt opp i Det norsk lutherske Kinamisjonsforbunds tjeneste i juli 1899. Kristensens hustru er den diakonissen Inger Hoel som er nevnt ovenfor. Frøken Ragnhild Hattrem blir

nå i alle fall delvis støttet av «Unge kvinners kristelige samfunns misjonsforening for kinamisjonen» i Kristiania, som vil bli omtalt mer utførlig nedenfor.

Av sammenslutninger her i landet som har arbeidet for kinamisjonen før Det norsk lutherske Kinamisjonsforbund, skal foreløpig bare nevnes – foruten Kristianiakomiteen:

Bethanias kinamisjon i Trondhjem

Lederen for den, kandidat M. Giverholt, har velvillig sendt meg denne beretningen om virksomheten:

«Det var i 1889 at jeg begynte å tenke mer alvorlig på hedningenes nød. Hjertene var vekket ved ropet: Herren kommer snart! Og da våkner også snart tanken på Herrens siste befaling. Jeg hadde nok tidligere også vært litt med i arbeidet for hedningene. Men nå følte jeg for første gang i sannhet hvilket sterkt krav hedningemisjonen har på hver troende. Det var særlig kinamisjonen som fanget oppmerksomheten min. I et misjonsblad leste jeg disse alvorlige ordene: ‹Hver time går tusen hedninger i Kina inn i evigheten!› Denne tanken grep meg dypt i hjertet, og fra den stunden spurte jeg meg selv uten opphold hva jeg kunne gjøre for disse tusener av ufrelste brødre.

Da kom jeg over en artikkel av den avdøde ivrige misjonsarbeideren fru Grattan Guinness. Hun la med styrke fram hvor velsignet det er at hver troende forsamling har sin egen utsending på misjonsmarken. Denne tanken tiltalte meg mye. Jeg spurte da Herren om også Bethanias lille venneflokk kunne makte å sende ut sin egen misjonær. Herren gav meg visshet om det, så jeg straks begynte å arbeide mot målet.

En liten misjonsforening ble dannet, det ble talt om Kinas sak, og mye kjærlighet ble vakt i den lille kretsen. Vi ba og arbeidet, og så bestemte vi oss for å legge fram planen vår i et offentlig møte og oppfordre til å samle inn 1000 kroner til å sende ut en misjonær. Etter mye bønn ble foredraget holdt. Den kvelden vil ikke Bethanias kinamisjonsvenner så lett glemme, for Herren var oss salig nær og oppfylte bønnene våre på stedet.

Under selve foredraget la han det på hjertet til en av tilhørerne å gi den summen vi ba om. Og da jeg etter talen skulle gå ned fra talerstolen, ble jeg møtt i trappen av en fremmed kvinne. Hun hvisket til

meg at hun kjente en søster som ønsket å gå ut til hedningene. Jeg hørte likevel ikke stort på det, for vi ønsket helst at en søster fra vår egen midte skulle bli utsendingen vår.

Men Herren ville det annerledes. Nettopp denne søsteren, som ble gitt oss i den stunden, var den Herren hadde utsett, og vi har alltid måttet takke ham hjertelig for at han valgte henne. Dagen etter fikk jeg en tusenkroneseddel i et anonymt brev. Slik syntes alle hindringer for målet vårt å være ryddet av veien.

Så gikk foreningens kall ut til Petrea Næss fra Mandal, og hun tok imot det i Herren. Hun kom til Kina mot slutten av 1890. Etter at hun hadde fullført språkkurset, ble hun sendt som arbeider til provinsen Szechurn ved Kinas vestgrense. Hun hadde sin gjerning blant de engelske misjonærene, for foreningen vår hadde sluttet seg til Kina-Innlandsmisjonen i London.

En tid før søsteren vår ble sendt ut, hadde jeg begynt å gi ut misjonsbladet ‹Kinas Ven›. Det vakte kjærlighet til Kina i mange små kretser, og drevet av dette våget vi å tenke på å sende ut en ny arbeider. Da hørte vi om en søster i London, Sekine Storhaug. Hun var gått ut fra misjonsforeningen i Stavanger, men manglet midler til utreisen. Vi gikk da sammen med denne misjonsforeningen om å sende ut søsteren og siden bære gjerningen hennes i fellesskap.

Sekine Storhaug kom til Kina i 1891 og begynte å arbeide i provinsen Shansi sammen med den svenske kinamisjonens utsendinger. Senere sluttet forskjellige små foreninger i Nordland seg om denne søsterens gjerning. I 1895 giftet hun seg imidlertid med den svenske misjonæren Th. Sandberg, og dermed gikk hun helt over til denne misjonen, som siden har båret gjerningen hennes. Samtidig måtte arbeidet med ‹Kinas Ven› også legges ned av helsehensyn.

Etter å ha virket i sju år der ute ble vår første søster nødt til å søke hvile hjemme. Hun reiste likevel tilbake til Kina allerede samme år, denne gangen som Kina-Innlandsmisjonens egen utsending. Bethanias forening sender nemlig fra nå av de årlige bidragene sine til denne misjonen i London.»

Et annet arbeid for kinamisjonen, som begynte senere enn vårt forbund, og som fremdeles drives med iver, er den ovennevnte «Unge kvinners kristelige samfunns misjonsforening for kinamisjonen» i Kristiania, eller som den offisielt kalles:

Misjonsforening for kvinnelige misjonærer i Kina i Unge kvinners kristelige samfunn

Selv om den først begynte et par år etter at «Forbundet» var stiftet, blir den omtalt allerede her. Slik kan jeg samlet framstille de kinamisjonssammenslutningene som har arbeidet side om side med Forbundet uten å komme i noen forbindelse med det.

Ved velvillig imøtekommenhet fra komtesse Wedel-Jarlsberg, som for tiden leder UKKS i Kristiania, har jeg fått tilsendt denne beretningen:

«Unge kvinners kristelige samfunns misjonsforening for kinamisjonen ble stiftet 12. juni 1893 med 72 medlemmer. Frøken Ragnhild Hattrem, som ble sendt ut av Treiders misjonsforening – Kristianiakomiteen – høsten 1889, ble støttet av UKKS' forening. Frøken Hattrem står i forbindelse med Kina-Innlandsmisjonen som assosiert, og har dermed den fordelen at hun får denne misjonens råd og veiledning.

Frøken Lydia Stensrud ble sendt til London 13. oktober 1894. Der gikk hun gjennom et misjonskurs ved Grattan Guinness' misjonsinstitutt, men etter halvannet års opphold i England vendte hun tilbake på grunn av sykdom og har ikke kunnet reise ut siden. Frøken Mimi Helgesen, som også var bestemt til å reise som utsending til Kina, har likeledes måttet oppgi reisen foreløpig av helsehensyn.

Foruten penger til frøken Hattrems underhold har foreningen sendt Kina-Innlandsmisjonen 500 kroner som takk for det den har gjort for våre norske misjonærer. 100 kroner er sendt til innkjøp av små kinesiske skrifter til utdeling, og frøken Petrea Næss' barnehjem i Kina har fått 100 kroner. I mai ble det sendt 500 kroner til frøken Hattrem til å opprette en ny norsk stasjon.

For å vekke misjonsinteressen blant medlemmene holdes det tre–fire misjonssøndager i året i UKKS' lokale, med misjonsforedrag, misjonssanger og framvisning av flere kinesiske gjenstander som foreningen har fått tilsendt fra Kina. Flere misjonærer som er hjemme, har holdt misjonsforedrag. Penger til misjonen samles inn dels i husbøsser, som tømmes to ganger i året, og dels på syforeningsmøtene.

Misjonsforeningen har to syforeninger. Den ene samles i to private hjem i Homansbyen, den andre i UKKS' lokale. Hvert år holdes det

et utsalg i desember. Brukte frimerker og gamle aviser blir også solgt til inntekt for misjonen. – Et eksemplar av misjonsforeningens regler legges ved.»

Regler

Misjonsforening for kvinnelige misjonærer i Kina i Unge kvinners kristelige samfunn. Motto: «Vi er Guds medarbeidere» (1 Kor 3,9).

Foreningen søker å samle dem som vil virke for den nevnte misjonen ved arbeid, ved å samle inn penger i husbøsser og innsamlingsbøker eller på andre måter, eller ved et årlig bidrag på minst 1 krone.

Misjonsforeningen ledes av et styre av kvinner med minst sju medlemmer. Etter tur har de ansvaret for å ordne misjonsmøter og fester for misjonen, og hver innenfor sin krets for å gjøre syforeningene så tiltrekkende som mulig.

Styret og tre varamedlemmer supplerer seg selv og velger en sekretær og en kasserer blant sine medlemmer. Sekretæren fører protokoll over det som skjer på misjonsforeningens møter, fester og så videre, og tar vare på alle papirer.

En dag i april og en dag i oktober hvert år, etter nærmere bestemmelse av styret, leveres bøssene inn til tømming. Det samme gjelder øreinnsamlinger og lignende. De leveres til kassereren, som gir kvittering for beløpene.

Eventuelle overskudd fra fester og møter, og det som ellers måtte komme inn, leveres til kassereren, som gir kvittering.

Hvert medlem har plikt til å vekke interesse for misjonen hos andre og prøve å få dem med i arbeidet.

«Likegyldighet for hedningemisjonen kommer av: 1. Mangel på hengivenhet for Jesus Kristus. 2. Uvitenhet om forholdene. 3. Uvirksomhet. Dette forandres ved: 1. Bønn for misjonen. 2. Å lese om misjonen. 3. Å virke for misjonen.»

Det norsk lutherske Kinamisjonsforbund

Jeg har nå gitt en liten oversikt over de bevegelsene for misjon i Kina her i Norge som dels har gått forut for vårt forbund, og dels har arbeidet side om side med det. Nå går jeg over til å fortelle kort om

de begivenhetene som førte til at Det norsk lutherske Kinamisjonsforbund ble dannet.

Det arbeidet som senere samlet seg i Det norsk lutherske Kinamisjonsforbund, begynte – så langt jeg har kunnet spore det – aller først i Mandal og i Stavanger. Av disse to stedene vil jeg først omtale Mandal og arbeidet der.

Det gikk slik til: Henrik Seyffarth, som er fra Mandal, søkte i 1887 om å komme inn på misjonsskolen i Stavanger. Han ble ikke tatt opp der, men følte seg likevel bestemt kalt til å gå ut som misjonær. Derfor besluttet misjonsvenner i Mandal og omegn å støtte ham, så han kunne nå det målet han ønsket.

Det som allerede den gang kunne leses i enkelte norske kristelige blad om misjonen i Kina, særlig om Næstegaard og hans misjon, hadde – kanskje også på andre måter – vendt tankene hos disse misjonsvennene og Seyffarth mot Kina. Følgen var at Seyffarth i 1889 begynte å lese til middelskoleeksamen ved middelskolen i Mandal, med det mål for øye å gå som misjonær til Kina når han var ferdig.

Mens Seyffarth gikk på middelskolen, ble tanken om å gå til Kina som misjonær vakt også hos en annen ung mann i Mandal, Ludvig Johnsen. Han hadde tatt middelskoleeksamen i sitt 15. år og arbeidet siden som handelsbetjent, først et års tid i Kristiania og siden omkring seks år i Mandal. Etter at han ble omvendt, 17 år gammel, hadde han hele tiden gått med tanker om misjon.

Da han endelig åpnet seg for sine troende venner om dette, ble det bestemt at en skulle prøve å få sendt også ham ut til Kina. Etter eget ønske oppholdt han seg fire måneder i Kristiania vinteren før han reiste ut, for å skaffe seg litt innsikt i sykepleie ved Rikshospitalet og ved lesing hjemme.

I Mandal var det altså to unge menn som var bestemt på å gå til Kina. Og troende venner i Mandal og omegn var bestemt på å støtte dem, selv om de nok ennå ikke hadde gjort seg noen klar tanke om hvordan utsendelsen skulle foregå, eller hvordan de ellers skulle ordne det hele. Dette skjedde før noen ennå hadde tenkt på å danne et eget, selvstendig norsk selskap for misjon i Kina.

Den mannen som ledet dette arbeidet i Mandal, var lærer Laurits Nilsen. Det er jo nok først og fremst han som har vært den ledende

kraften i alt arbeid for både indre og ytre misjon i Mandalstraktene de siste 15–20 årene.

Næstegaard den eldre søkte i 1887 om å bli tatt opp på misjonsskolen i Stavanger. Mens han var ved skolen i opptakstiden, ble han kjent med en del troende venner nede i byen, særlig kvinner. Da han så ikke ble tatt opp, samlet de seg om ham og lovet å støtte ham hvis han reiste til Kina. Den gang var det ennå ikke tale om noen egen forening. Likevel ble dette begynnelsen til Kinamisjonsforeningen i Stavanger.

Først omkring et år senere valgte eller oppnevnte disse kvinnene en mannskomité. Den bestod av O. Hansen som formann, snekker H. R. Aarrestad som kasserer og Gustav C. Gundersen. Da arbeidet vokste, ble det dannet en ordentlig forening, det ble valgt styre, og vedtekter ble vedtatt.

Fra først av støttet foreningen altså Næstegaard. Senere fikk også Sigvald Netland fra Soggendal (i Dalerne) en del støtte fra Stavangerforeningen. Netland arbeidet som skomakersvenn i Stavanger da han fikk Guds kall til å gå til Kina.

Den første Stavangerkomiteen sendte ham over til London, der han bodde på et misjonshjem i omkring tre måneder. Han forlot dette misjonshjemmet fordi han ikke likte seg der. Etter en tid i huset hos en privatmann i England, mest for å lære språket, reiste han over til Amerika. Han hadde tenkt å reise tilbake til Norge, siden han ikke hadde penger til å fortsette til Amerika. Men så traff han Næstegaard den yngre. Han hadde penger, så han kunne låne Netland reisepenger til Amerika.

Disse to reiste da sammen over havet. Planen var først å vinne venner for Kina blant nordmennene i Amerika og så sette over Stillehavet til Kina derfra. Det var tidlig på våren 1890 at de kom over til Amerika. Der reiste de rundt hele sommeren og holdt møter. De ble redskaper i Guds hånd til å vekke mye sans for misjon, og sikkert nok også til at mange sjeler ble vakt og frelst.

Ved deres arbeid ble grunnen lagt til «Det norsk lutherske Kinamisjonsselskap i Amerika», som ble stiftet 11. juni samme år.

I september 1890 kom de til Kina. Der arbeider Næstegaard fremdeles sammen med sin eldre bror, mens Netland døde av kolera i Hankow i august 1896.

Netland var altså opprinnelig Stavangerforeningens utsending. Men forholdet mellom ham og foreningen «ble oppløst uten den minste formalitet», som bror Gustav C. Gundersen opplyser i en meddelelse til meg. Der heter det videre: «Jeg (Gundersen) antar at han (Netland) syntes at det var smått stell med vår forening og for lite å stole på, og vi (Stavangerforeningen) gjorde ingenting for å beholde ham. Vi hadde hele tiden liten innflytelse på Netland; han fikk stelle seg omtrent som han ville. Kanskje det kom av at han for det meste selv sørget for sitt underhold og sine reisepenger.»

Etter å ha vært et par år i Kina bestemte han seg endelig for å gå inn i det norsk-amerikanske Kinamisjonsselskapet, og i dets tjeneste arbeidet han helt til han døde. En tid hadde han nok tenkt på om han heller skulle slutte seg til vårt forbund, men det ble det altså ikke noe av.

Den neste som Stavangerforeningen tok seg av, var Sivert Gjerde (fra Tysvær i Ryfylke). Han ble sendt over til London, til Baxters misjonshjem, der han var omkring et år.

Så kom han hjem og virket en tid som emissær. På sine emissærreiser besøkte han også Bergen. Der ble han, som det skal fortelles mer utførlig om senere, en vesentlig årsak til at Bergens Forening for Kinamisjonen ble stiftet. Og det var jo fra Bergens Forening at det arbeidet gikk ut som senere førte til at forbundet ble stiftet. Gjerde er altså på en måte vårt forbunds «far».

Siden reiste han igjen over til London, og derfra ble han sendt gjennom Kina-Innlandsmisjonen til denne misjonens «hjem» i Shanghai. Der døde han imidlertid etter omkring seks måneders opphold – så vidt en vet, av tæring.

Anna Haaland var også blitt tatt imot av Stavangerforeningen. Først ble hun sendt til et misjonshjem i Laurvik, der en del kvinner bodde for å utdannes til bibelkvinner. Dette hjemmet ble ledet av to engelske damer. Da hun kom tilbake til Stavanger, gikk hun gjennom et kurs for aspiranter til seminaret. Det kurset gikk hun på da Stavangerforeningen sluttet seg til forbundet (i Bergen), og som følge av det ble hun forbundets utsending.

Daværende diakonisse Gjertine Aarrestad, nå fru Johnsen, hadde også henvendt seg til Stavangerforeningen og fortalt at hun følte seg kalt til å gå til Kina. Hun ble imidlertid tatt opp direkte av forbundet.

Før forbundet ble dannet, hadde Stavangerforeningen fått en oppfordring fra Kristianiakomiteen om å slutte seg til den. Stavangerforeningen skrev da til komiteen og ba om å få komiteens vedtekter. Stavangerforeningen ville nemlig arbeide på bekjennelsens grunn og ville derfor ha klarhet i hvordan Kristianiakomiteen stilte seg til dette spørsmålet. På denne henvendelsen fikk de imidlertid ikke noe svar. Foreningen gikk så inn i forbundet. Men da Næstegaard ikke ble tatt opp av forbundet, ble foreningen delt. De som holdt fast ved Næstegaard, var for det meste de kvinnene som fra først av hadde lovet ham sin hjelp. Hele styret i foreningen var blant dem som ble med i forbundet.

Foreningen for Næstegaard arbeider fremdeles i Stavanger.

Sekine Storhaug, som er omtalt tidligere som utsending fra Bethanias kinamisjon i Trondhjem, ble støttet av en tredje venneflokk i Stavanger. De hørte til vår kirke, men i dette arbeidet sluttet de seg nærmest til metodistene.

Etter at arbeidet for misjonen i Kina altså allerede var begynt flere steder i landet vårt, kom endelig turen til Bergen.

I Bergen hadde naturligvis en del kristne venner hørt litt om disse forskjellige bevegelsene for kinamisjonen. Særlig var jo Næstegaards navn og arbeid noe kjent og ble av og til omtalt mann og mann imellom.

Selv hadde jeg i sin tid truffet Næstegaard én gang før han reiste ut første gang. Det var ved en av de søndagskveldsamlingene som nå avdøde professor Waage – velsignet være hans minne! – pleide å holde i sitt hus. Dit kom Næstegaard sammen med rittmester Guldberg, og jeg vekslet da et par ord med ham.

Det gjorde naturligvis den gang et nokså særegent inntrykk på meg å få snakke med en mann som skulle gå som misjonær til det fjerne Kina. Jeg ante da ikke at jeg en gang skulle få så mye å gjøre med kinamisjonen, og til og med selv komme til Kina!

Blant dem som i de dager i Bergen tenkte på og snakket om kinamisjonen, var Traasdahl. Jeg husker godt at han et par ganger snakket med meg om at det burde gjøres noe for å samle alle disse spredte bevegelsene for kinamisjonen og organisere denne misjonen på luthersk grunn. Jeg var enig med ham, men tenkte lite på at jeg skulle være kalt til å ta noen del i et slikt arbeid. Men på denne måten

var jordsmonnet, når det gjelder meg, blitt litt forberedt for det som senere skulle komme.

Så vidt jeg husker, var det i januar eller februar 1890 at den før omtalte Sivert Gjerde kom til Bergen på sine reiser. Der holdt han et foredrag i Misjonshuset om «Kinas nød og krav». Flere av tilhørerne ble grepet av talen hans og følte seg drevet til å gjøre noe for denne grenen av arbeidet i Guds store høst. Selv hadde jeg ikke anledning til å være på dette møtet, for som arbeider i Bergens Indremisjon hadde jeg møte et annet sted samtidig.

Frukten av Gjerdes foredrag var at en del kvinner sluttet seg sammen for å arbeide for kinamisjonen. Hvis jeg ikke tar feil, var de 30 til 40 stykker fra begynnelsen. For å få støtte i arbeidet henvendte de seg til noen av de mer kjente brødrene blant indremisjonens venner og arbeidere og ba dem la seg velge som styre for foreningen. De fleste av dem hadde vel hørt Gjerdes foredrag, og kjente derfor allerede saken og var delvis interessert i den.

Selv var jeg ikke til stede på det første møtet kvinnene hadde, da de ba brødrene om å være med dem i arbeidet. Men jeg har fått høre at selv om det nok var vakt en del interesse for saken blant disse mennene, var lysten og villigheten ikke særlig stor når det gjaldt å være med og bære noe av arbeidets byrder og ansvar. Kvinnene måtte – er det fortalt meg – nesten både be og true for å få dem med.

Og det var jo i og for seg ikke så rart når en så på saken fra den menneskelige siden. En måtte være forberedt på både motstand og miskjennelse. Og ikke minst måtte det føles lite lystelig, for denne sakens skyld, å risikere å bli sett på med mistenksomme blikk og kalde hjerter av dem hvis kjærlighet og aktelse en nødig ville miste.

Når disse brødrene likevel til slutt gikk med, var det fordi de mente at de ikke kunne forsvare overfor Gud å si nei. At frykten for motstand – og for det som kinamisjonens venner ikke kan la være å kalle miskjennelse – ikke var ugrunnet, har da også vist seg senere.

Det styret som på denne måten ble valgt for den bergenske Komité for Kinamisjonen, bestod av følgende sju menn: emissær Rettedal, emissær Rasmussen, emissær Østensen, pedell Ole Johnsen, snekker Johs. Olsen, rørlegger Chr. Nielsen og kandidat Brandtzæg. Blant varamennene var tilsynslærer Arnetvedt.

Dette valget foregikk ved et møte i Betlehems lille sal tirsdag 4. mars 1890. Denne dagen er altså egentlig stiftelsesdagen for den bergenske kinamisjonen.

Torsdag 6. mars ble det holdt et nytt møte samme sted for å organisere de kvinneforeningene som ville arbeide for saken. To større foreninger og et par mindre ble dannet på dette møtet. Av de to større består den ene ennå og har sine faste møter en gang i uken i Misjonshusets lille sal. Den andre delte seg etter en tid i et par mindre foreninger, og gjennom dem består den fremdeles.

Søndag 9. mars samlet styret seg hos pedell Ole Johnsen i Misjonshuset for å velge formann og de andre tillitsvalgte. Til formann ble valgt kandidat Brandtzæg, til viseformann emissær Rettedal og til kasserer pedell Ole Johnsen.

På samme møte ble det dessuten besluttet å prøve å tegne faste medlemmer med årskontingent. Slik ville en få dannet en kinamisjonsforening av både menn og kvinner, der kvinneforeningene altså skulle bli underavdelinger.

Formannen fikk også i oppdrag snarest mulig å sette seg i forbindelse med Stavangerkomiteen for om mulig å få i stand en sammenslutning.

Da formannen henvendte seg til Stavangerkomiteen, fikk han det svaret at den allerede – som nevnt ovenfor – hadde innledet forhandlinger med Kristianiakomiteen. Med svaret fulgte også et brev til Stavangerkomiteen fra rittmester Guldberg, Kristianiakomiteens formann. Og Stavanger-vennene la ved svaret sitt et spørsmål om hvorfor kinamisjonens venner i Bergen ikke kunne slutte seg til Kristianiakomiteen.

På dette spørsmålet ble det besluttet å svare følgende: Når vi ikke kunne slutte oss til komiteen i Kristiania, var det fordi den – etter det vi mente å vite – ikke ville kalle seg med Luthers navn (se 1 Kor 1,12–13), selv om de hørte til den lutherske bekjennelse. Vi derimot ville både være lutheranere og kalles det.

Om dette svaret fra oss var grunnen til den henvendelsen fra Stavanger til Kristianiakomiteen som er omtalt tidligere, om å få tilsendt dens vedtekter, vet en ikke med sikkerhet. Men det er kanskje sannsynlig. Det ble dessuten bestemt at Rettedal på et forestående besøk i Stavanger skulle forhandle muntlig om saken med vennene der.

Det ble også besluttet å sende en lignende skriftlig henvendelse som den til Stavanger, til Kristianiakomiteen.

På et møte i komiteen 16. april var det på tale om en skulle ta imot «Kinas Ven», som ble gitt ut av kandidat Giverholt i Trondhjem (se ovenfor), som organ for foreningen vår. Komiteens medlem Rasmussen hadde nemlig fått tilsendt nr. 1 av bladet fra utgiveren. Det ble besluttet foreløpig ikke å gjøre det, men å se tiden an, både når det gjaldt et organ for virksomheten vår, og når det gjaldt vår stilling generelt i forhold til de andre komiteene for kinamisjonen i landet vårt, særlig Kristianiakomiteen.

Allerede tidligere var det etter komiteens beslutning av 15. mars sendt inn artikler til «Bergens Annoncetidende» og til «Vestlandsposten». I dem ble det gjort rede for at den bergenske komiteen var dannet, og for målet med arbeidet dens. Det er mulig at kandidat Giverholt direkte eller indirekte hadde kommet over noen av disse artiklene, og at det var grunnen til at han hadde sendt «Kinas Ven» til et medlem av komiteen vår.

For komiteen måtte snart spørsmålet melde seg om en ikke skulle se seg om etter noen som komiteen kunne ta imot som sin utsending til Kina.

Den første foranledningen til at spørsmålet ble behandlet, kom utenfra. Gjennom sogneprest J. Walnum i Leikanger kom det nemlig en søknad fra en kvinne i Aurland i Sogn, som ønsket å bli sendt ut til Kina av komiteen i Bergen.

På møtet 29. mai ble det besluttet å si nei til denne søknaden, fordi en visste om to kvinner i Bergen som syntes å være grepet av trang til å reise ut, og som allerede hadde snakket om det. Den ene av dem var Brita Vestervig fra Varaldsø (Hardanger), som senere også kom til Kina, og som kinamisjonens venner nå kjenner som fru Skordal. Den andre var en diakonisse, men hun kom ikke til å reise.

Det neste skrittet i arbeidet som det så ble spørsmål om, var *utsendelse av en emissær til å virke for saken*.

Også dette ble tatt opp til behandling første gang på møtet 29. mai. Det ble besluttet å henvende seg til lærer, nå kirkesanger, Heldal i Bergen og spørre om han var villig til å reise som kinamisjonens emissær. Denne henvendelsen førte likevel ikke til noe.

Den mannen som kom til å gjøre den første emissærreisen for kinamisjonen, var Th. Rettedal. I løpet av sommeren virket han for saken i fem uker i Egersund, på Hitterø, i Mandal og i enkelte av bygdene omkring.

Mange steder ble han nok tatt imot med temmelig mye kulde og mistenksomhet. Men siden han var godt kjent i disse traktene fra tidligere dager og hadde vennenes tillit, lyktes det ham likevel å vinne en del innpass for saken. Mange hadde nok svært vanskelig for å tilgi ham at han hadde innlatt seg med dette «nye påfunnet».

I kollekter fikk han inn kr 106,72. Det var jo ikke svært mye, men likevel noe. Og til å være en begynnelse mente vi nok å ha grunn til å være fornøyd med resultatet, siden han også hadde fått stiftet tre foreninger.

Det sier seg selv at komiteen snart måtte føle trang til å få i stand l*over for foreningen*.

På et komitémøte i juni fikk Arnetvedt i oppdrag å skrive et utkast til dem. Lovene ble revidert 11. oktober og vedtatt til trykking.

Foruten de vanlige bestemmelsene om foreningens formål, styre og så videre, sa disse lovenes § 2 uttrykkelig at «foreningen står på Den hellige skrifts og den evangelisk-lutherske kirkes bekjennelses grunn, og krever at de utsendingene den støtter, lærer og forvalter sakramentene i overensstemmelse med den».

Dessuten var det tatt inn en paragraf om utøvelse av brodertukt i foreningen, en bestemmelse som så vidt en vet, aldri ble tatt i bruk eller i det hele tatt fikk noen praktisk betydning. Men dermed var det likevel pekt på en sak som ikke burde holdes utenfor i noe arbeid for Guds rike, selv om tider og forhold ikke har vært og heller ikke er gunstige når det gjelder å få satt den vakre og riktige tanken ut i livet.

Etter at disse første og delvis foreløpige vedtakene om hvordan arbeidet skulle ordnes, var satt i verk, varte det ikke lenge før en tanke kom fram. Den hadde nok ligget og ulmet hele tiden og vært mer eller mindre bevisst og klar for de fleste av oss som var med og tok opp saken. Det var tanken om å gjøre noe for å samle og organisere det norske kinamisjonsarbeidet. Til nå hadde det vært svært spredt og delt, uten noen forbindelse mellom de forskjellige små flokkene som rundt om i landet arbeidet og ba for Kina og kineserne.

Det var på et møte 6. oktober (1890) at «Bergenskomiteen» tok opp denne saken for alvor. Resultatet av forhandlingene ble at en vedtok å innby «alle som interesserer seg for kinamisjonen» til et møte i Bergen mandag 27. og tirsdag 28. oktober.

Etter forslag fra formannen ble alle komiteens medlemmer enige om å innby Det Norske Misjonsselskaps sekretær, pastor Dahle, særskilt til møtet.

Artikkelen nedenfor (skrevet av formannen) ble sendt inn til «Vestlandsposten» etter møtet og tatt inn der. Den viser best hvilke tanker som var ledende da møtet ble kalt sammen, og under selve møtet.

Kinamisjonen

Møtet for kinamisjonen ble holdt i Bergen 27. og 28. oktober, slik det var bestemt. Omstendighetene hadde gjort det nødvendig å kalle sammen møtet med forholdsvis kort varsel, og derfor var det ikke særlig mange som møtte. Det kom utsendinger fra komiteene i Kristiania, Mandal og Ålesund, og dessuten enkelte andre utenbys fra, foruten de av byens folk som var interessert i saken. Blant deltakerne på møtet var også Det Norske Misjonsselskaps sekretær, pastor Dahle, etter innbydelse fra komiteen i Bergen.

Under forhandlingene den første dagen hadde pastor Dahle ordet til et lengre innlegg. Der gjorde han rede for hvordan Det Norske Misjonsselskap stilte seg til kinamisjonen og til spørsmålet om å utvide selskapets virksomhet til Kina. Av pastor Dahles opplysninger gikk det fram at det i hvert fall for tiden neppe kunne være tale om at selskapet tok opp noen misjonsvirksomhet i Kina. Det gjaldt selv om kinamisjonsvennene skulle være villige til å gå sammen med Det Norske Misjonsselskap – noe som for øvrig ble betegnet som svært tvilsomt av flere grunner.

Hva dette siste punktet angår, kunne det allerede på forhånd regnes som så godt som avgjort at det ikke for alvor ville bli tale om noen sammenslutning. Betenkelighetene mot en slik sammenslutning syntes å være for store til det, både fra selskapets og fra kinavennenes side. At denne antakelsen var riktig, ble også godt nok bekreftet av det som ble sagt på møtet. Resultatet ble derfor at forhandlingene den første dagen ble avsluttet med en oppfordring: De som ville være med og arbeide for en selvstendig norsk kinamisjon uten forbindelse med

Det Norske Misjonsselskap, skulle komme sammen dagen etter for å forhandle om sammenslutning og ordning av den norske kinamisjonen.

I løpet av dagen ble en så enige om følgende:

1. «Den norske Kinamisjon» har som formål å arbeide for utbredelsen av Guds rike, først og fremst blant Kinas befolkning, ved å utdanne, sende ut og underholde misjonærer og deres medhjelpere.
1. Den norske Kinamisjon står på grunnlag av Den hellige skrift og den evangelisk-lutherske kirkes bekjennelse og krever at dens utsendinger lærer og forvalter sakramentene i samsvar med dette.
1. Det velges et midlertidig sentralstyre. Det skal utarbeide et utkast til grunnregler for Den norske Kinamisjon og kalle sammen en generalforsamling som skal vedta dem. Ellers skal det overta den midlertidige ledelsen av misjonsarbeidet hjemme og ute for de komiteer og misjonærer som slutter seg til Den norske Kinamisjon.

Av mange grunner fant vi det mest hensiktsmessig å overlate til en senere generalforsamling å fastsette de nærmere bestemmelsene som er nødvendige for at saken skal bli endelig ordnet.

Sentralstyret skulle i hvert fall foreløpig ha sete i Bergen. Til medlemmer av det midlertidige sentralstyret ble disse fem mennene valgt: tilsynslærer Arnetvedt, lærer Heldal, emissær Rettedal, emissær Rasmussen og cand.theol. Johannes Brandtzæg. Den sistnevnte er senere valgt til formann av sentralstyret på et av styrets møter.

Som allerede nevnt var også Kristianiakomiteen representert på møtet ved et av sine medlemmer, klokker Jørgensen. Han våget ikke på komiteens vegne å gi noe løfte om å slutte seg sammen med oss her på Vestlandet på vårt bestemte lutherske program. Det er nok inntil videre lite sannsynlig at det kan komme i stand noen sammenslutning.

Ellers var det i det vesentlige full enighet om de bestemmelsene som ble vedtatt.

Det er altså nå dannet en egen norsk kinamisjon på luthersk grunn. For mange vil dette antakelig være alt annet enn en kjærkommen melding. Vi kjenner godt til de mange bekymringene og betenkelighetene som kan reises mot at det dannes en ny misjon i landet vårt.

Vi har allerede flere misjoner, og framfor alt et misjonsselskap som ser ut til å trenge alle de pengene og misjonskreftene som vårt lille og fattige land kan avse. Når vi likevel har tatt et slikt skritt, har vi disse grunnene til det:

1. Vi synes vi har mange beviser for at den interessen for kinamisjonen som finnes på forskjellige steder i landet vårt, må være plantet av Gud, og vi kommer ikke bort fra det. Og har Gud vakt denne interessen, så har han ikke gjort det for at den skal ligge ubrukt.
1. Det kan vel ikke bestrides at det også i framtiden vil foregå et arbeid for kinamisjonen her i Norge, slik det nå arbeides for den mange steder, selv om det her i Bergen aldri hadde vært gjort det minste for å organisere denne misjonen.

De som allerede har reist ut til Kina, og de som har bestemt seg for å reise ut i nærmeste framtid, vil også gjennom forbindelsen med hjemlandet bidra til å holde interessen og arbeidet for saken ved like. Og en organisert virksomhet må vel alltid være like ønskelig som en uorganisert – eller rettere: Bare en organisert virksomhet kan bruke den interessen som finnes, slik at den kan bli til størst mulig gagn for Guds rike og til glede for dem blant oss som har Guds sak på hjertet.

1. At interessen og arbeidet for kinamisjonen i hvert fall foreløpig ikke lar seg innordne under Det Norske Misjonsselskap, er kanskje ikke så galt som det kan se ut ved første øyekast. Arbeidsdeling er jo et moderne prinsipp, og det er mulig at det bare er på den måten de to gjerningene kan drives med den rette kraft og udelte interesse som er nødvendig for at arbeidet skal trives.
1. Vi ser heller ikke at det er nødvendig med noen skarp konkurranse, enn si noe fiendskap, mellom de to arbeidsgreinene. Det norske kristenfolkets evne og plikt til misjon er nok ennå ikke på langt nær uttømt, og vi har et hjertelig ønske om å kunne arbeide i god forståelse med Det Norske Misjonsselskap. Slik sett er vi også glade for at vi hadde selskapets sekretær blant oss på møtet, så vi kunne snakke ærlig og likefram med hverandre om saken.

Hva framtiden ellers vil bringe når det gjelder ordningen av «Den norske Kinamisjon», er jo ikke så godt å si. Det er mange vanskeligheter å overvinne. Hva stillingen her hjemme angår, er det kanskje ikke for mye å håpe at sakens venner i hvert fall for det meste vil samle

seg om «Den norske Kinamisjon», slik den nå er bygd på den lutherske bekjennelsens grunn.

De misjonsvennene som på Bergensmøtet var med og vedtok å opprette en selvstendig norsk kinamisjon, var alle i større eller mindre grad drevet til det av en overbevisning: at de gjorde det Gud ville, når de gjorde dette. De kjente godt til de innvendingene mot et slikt skritt som allerede var kommet fram, og til de motsigelsene som framtiden sannsynligvis ville bringe.

«Gud vil det!»

Vi visste den gangen, og vet fremdeles, at det mange ganger i kirkens historie er gjort alvorlige og skjebnesvangre feilgrep fordi en har tatt feil av hva som var Guds vilje – fordi ens egen lyst eller andre rent menneskelige drivkrefter var så sterke at en dermed mistet evnen til å tenke klart og nøkternt og ta skikkelig hensyn til det som talte imot.

Det er sant: I en begeistringsrus, i et oppskaket øyeblikk er det lett å forveksle Guds vilje og sin egen lyst. Det er fort gjort å holde noe for å være virket av Guds Ånd, når det i virkeligheten bare er en stemning, et påfunn av fantasien.

Men tross alt dette er det fremdeles alltid kristne menneskers hellige plikt og hellige rett først og fremst å spørre i alle ting: Hva vil Gud? Og svaret på dette spørsmålet kan slett ikke alltid gis ut fra fornuftige beregninger. Like ofte må det finnes ved blind tro og ved å lytte til den stemmen som Gud iblant gir seg til kjenne ved i de troendes indre menneske – eller ved tro og beregning sammen. For det finnes jo så visst også en «beregning» som står i fullt samsvar med Kristi Ånd og et gudfryktig sinn.

Kinamisjonens venner, blant andre også jeg selv, har flere ganger i private samtaler, på offentlige møter og på trykk uttalt den overbevisningen at vi gjorde det Gud ville da vi begynte dette arbeidet, og at vi gjorde det fordi vi mente Gud ville det.

Ikke så sjelden har jeg fått inntrykk av at mange, når de hørte oss si dette, bare tok det som en talemåte som skulle dekke over og om mulig rettferdiggjøre en i seg selv tvilsom eller dårlig sak. Eller om de trodde at vi mente det for alvor, tok de det bare som utslag av et slags religiøst svermeri. Det kunne de ikke respektere, enda mindre bøye seg for som et tilstrekkelig og avgjørende bevis for at vi var i vår gode

rett og sto på Guds og troens grunn da vi begynte en «konkurrerende» misjon.

Når jeg her på en måte gir meg til å skrive et stykke av «vår misjons historie», kan jeg ikke gå forbi dette punktet uten å understreke to ting:

1. Kristne har en hellig plikt til å søke å få vite Guds vilje i alle ting. Likeså vel har de en hellig rett til å legge mest vekt på denne Guds vilje når de skal ta sine beslutninger og handle. Når vi, kinamisjonens venner, har gjort og gjør dette når det gjelder vårt misjonsarbeid, er vi dermed i samsvar med den Ånd som taler i Bibelen.
1. Når vi ved grunnleggelsen av vår misjon mente å se Guds vilje med oss i dette, så hvilte det ikke bare på at vi mente å høre en røst bak oss som sa: «Dette er veien» (Jes 30,21). Selv om vi tror at dette i seg selv kunne være fullt tilstrekkelig, så var det likevel en styrke for vår tro – og vi mente det også kunne overbevise andre litt – når vi kunne og fremdeles kan vise til flere ytre omstendigheter som peker i samme retning som den indre stemmen vi mente å høre.

En av disse «talende» ytre omstendighetene er allerede nevnt i artikkelen fra «Vestlandsposten» som er gjengitt ovenfor. Arbeidet og interessen for saken fantes allerede, og etter all menneskelig beregning ville det i hvert fall ikke dø så snart. Derfor måtte det være både forstandig og kristelig å søke å bruke dette ubestridelige faktum på den måten som hadde størst utsikt til å bli til gagn for Guds rike og til glede for dem blant oss som har Guds sak på hjertet.

Dessuten: Hvor kom den fra, denne interessen for kinamisjonen som var vakt rundt om i landet vårt? Var det en tilfeldighet? Var det bare menneskeverk eller et menneskelig påfunn? Det forekommer meg at bare blindhet og fordom kan unngå å se Guds finger i det (se også avisartikkelen ovenfor om dette).

På samme tid var oppmerksomheten hos svært mange av dem som drev misjon i kristne land, vakt for Kina og kineserne i særlig grad. Misjonsarbeid for Kina var begynt samtidig og litt før i Sverige og litt senere i Danmark, for ikke å snakke om England og Amerika.

Det betyr kanskje ikke stort i noens øyne. Men mange andre vil ikke kunne la være å se et vitnesbyrd i det om at «Kinas tid» nå var kommet, at Gud hadde noe særskilt i forberedelse for dette verdens

mest tallrike folk, og at han kalte på de kristne til å være med og arbeide for å innta denne sterke festningen til Satan, og til å være klare til å gå inn gjennom den «døren» som allerede er åpnet til dette landet og dette folket.

Den skal kanskje snart åpnes på en enda mer underfull måte, overraskende for dem som ikke godt nok har tenkt på at misjonens Herre har navnet «Under» og «Veldig Gud» (Jes 9,6).

Jeg vet vel og har aldri glemt at alle hedninger har den samme retten til å få evangeliet forkynt. Den kristne menighet som helhet står «i gjeld» til alle mennesker (Rom 1,14), og framfor alt til dem som ennå ikke har hørt evangeliet. Likevel er det innlysende at de kristne i et enkelt land, for eksempel de norske kristne, ikke dermed uten videre har plikt til å drive misjon i alle hedningeland, eller trenger å mene seg kalt av Gud til å være misjonærer for hele verden. Arbeidet blir fordelt på naturlig vis mellom de forskjellige delene av den samlede kristne menighet.

Hvor vi norske kristne skal gå med vårt misjonsoffer og vårt misjonsarbeid, må derfor avgjøres etter det vi til enhver tid kan se av Guds ledelse med oss.

Vi kan ikke på forhånd si: Dit og dit skal vi gå, eller: Bare dit – ikke til det stedet.

Det finnes heller ingen lov, verken guddommelig eller menneskelig, som sier at det i et land bare skal være ett misjonsselskap, selv om vi mennesker av flere grunner kunne regne det som det mest praktiske. Det er slett ikke sagt at Gud i himmelen tenker slik. Han har svært ofte andre veier enn menneskene.

På grunnlag av disse og lignende betraktninger har vi begynt vårt arbeid, ofte i tvil og frykt, iblant med frimodighet. Og slik ønsker vi å fortsette.

Måtte han som vakte oss til arbeidet, få bevare oss tro så lenge arbeidsdagen varer, og gi oss nåde og visdom så vi ikke skjemmer eller ødelegger den Guds plantning han har betrodd oss! Amen.

Grunnregler for Det norsk lutherske Kinamisjonsforbund

§ 1. Det norsk lutherske Kinamisjonsforbund har som formål å arbeide for utbredelsen av Guds rike, først og fremst blant Kinas be-

folkning, ved å utdanne, sende ut og underholde misjonærer og deres medhjelpere.

§ 2. Det norsk lutherske Kinamisjonsforbund står på grunnlag av Den hellige skrift og den evangelisk-lutherske kirkes bekjennelse og krever at dets utsendinger lærer og forvalter sakramentene i samsvar med dette.

§ 3. Forbundet består av de foreninger, fellesforeninger og kretser som slutter seg til det og vil være med og arbeide for å nå forbundets formål i samsvar med §§ 1 og 2 i disse grunnreglene.

§ 4. For å lede forbundets saker velges et fellesstyre på 7 menn.

§ 5. Hvert tredje år i juni eller juli holdes det generalforsamling, slik fellesstyret nærmere bestemmer og innkaller til. Generalforsamlingen består av delegater fra foreningene. Delegatene må ha fullmakt fra foreningene. Fellesstyrets medlemmer har også sete og stemme på generalforsamlingen, unntatt i saker som gjelder vurderingen av styrets egen forvaltning.

Kretsstyrene kan la seg representere på generalforsamlingen ved 2 av sine medlemmer, som får sete og stemme på lik linje med delegatene.

Bare foreningens mannlige medlemmer kan velges til delegater til generalforsamlingen.

Der det ikke er foreninger, kan kvinneforeningene sende mannlige delegater.

§ 6. Generalforsamlingen skal velge fellesstyret. Funksjonstiden er vanligvis 4 år, men slik at når det andre året er omme, går 3 av medlemmene ut etter loddtrekning, og det holdes nytt valg for dem. Senere går vekselvis 4 og 3 ut hvert annet år. De som går ut, kan gjenvelges. Fellesstyret velger selv formann og de andre tillitsvalgte blant sine medlemmer. Kassereren kan likevel velges utenom fellesstyret om det skulle være nødvendig.

Generalforsamlingen velger hver gang 2 revisorer og en vararevisor til å revidere forbundets regnskaper.

§ 7. Fellesstyret skal minst 6 uker før generalforsamlingen legge fram for foreningene de sakene som skal behandles på generalforsamlingen. Likeså må forslag fra foreninger, fellesforeninger, kretser eller enkeltmedlemmer av disse være sendt inn til fellesstyret så tidlig at de kan legges fram for foreningene sammen med fellesstyrets egne

forslag. For å vedta forslag som ikke er kunngjort på denne måten, kreves 2/3 av de stemmene som avgis på generalforsamlingen.

Når fellesstyret finner det nødvendig, kan det kalle sammen en ekstraordinær generalforsamling. Den settes sammen på samme måte som § 5 fastsetter for de ordinære generalforsamlingene. Den drøfter og vedtar med bindende virkning for forbundet, på de samme vilkårene for å vedta forslag som er fastsatt for de ordinære generalforsamlingene.

§ 8. Fellesstyrets medlemmer har som sådanne adgang til å delta i forhandlingene på fellesforeningenes og kretsenes delegatmøter, men uten stemmerett. Unntatt er de tilfellene der forhandlingene gjelder vurderingen av fellesstyrets forvaltning.

§ 9. Alle inntektene til de kretser, fellesforeninger og enkeltforeninger som hører til Det norsk lutherske Kinamisjonsforbund, skal regnes som forbundets eiendom. Fellesstyret kaller og lønner emissærer på forbundets vegne til å arbeide i forbundets tjeneste. Men også styrene for kretser og fellesforeninger har rett til å kalle og lønne emissærer til å arbeide for forbundet innenfor sitt distrikt. Der det skulle finnes nødvendig, kan fellesstyret gi den samme retten til større foreninger som ikke hører til noen krets eller fellesforening.

Når styret for en krets, en fellesforening eller en større forening vil kalle en emissær, skal det sende en henvendelse om dette til fellesstyret. I tvilstilfeller kan fellesstyret kreve å få tilsendt tilfredsstillende vitnesbyrd om vedkommende emissær. Ingen emissær kan kalles av kretser, fellesforeninger eller større foreninger uten fellesstyrets samtykke.

Er en emissær tatt i tjeneste på denne måten, og han på grunn av sitt liv eller sin måte å arbeide på blir funnet uskikket til arbeidet, kan fellesstyret kreve ham fjernet. Oppstår det i dette eller i andre tilfeller strid mellom fellesstyret og vedkommende styre, og striden ikke kan løses i minnelighet, legges saken fram for generalforsamlingen, og begge parter skal bøye seg for dens avgjørelse. Ellers kan de enkelte foreningene, fellesforeningene og kretsene bruke så mye av sine midler som de finner nødvendig, til å fremme saken innenfor sitt distrikt.

§ 10. Spørsmålet om å sende ut misjonærer avgjøres av generalforsamlingen. Hvis generalforsamlingens vedtak ikke kan avventes,

avgjøres det av fellesstyret. Hvor en misjonær skal sendes, bestemmes av fellesstyret etter forslag fra misjonærenes konferanse. Midlertidige endringer og besetting av stasjoner kan foretas etter konferansens vedtak, men for å bli endelige må de godkjennes av fellesstyret. Ingen må sendes ut uten at fellesstyret har funnet ham skikket.

§ 11. Kretser, fellesforeninger som ikke hører til noen krets, og enkeltforeninger som ikke hører til noen krets eller fellesforening, avslutter sine regnskaper 31. desember hvert år. Innen utgangen av februar sender de til fellesstyret et revidert utdrag av regnskapet, sammen med en beretning om foreningens virksomhet i årets løp og kassebeholdningen sin. Enkeltforeninger som har sluttet seg til en fellesforening eller en krets, sender sin årsberetning med kassebeholdning og regnskap til styret i vedkommende fellesforening eller krets. Har en fellesforening sluttet seg til en krets, følger fellesforeningen samme framgangsmåte overfor kretsen sin.

Fra denne bestemmelsen om å sende inn kassebeholdningen kan det likevel gjøres unntak for foreninger som er fast organisert med bestemte lover og ledes av et styre der kassereren hvert år legger fram revidert regnskap for foreningens generalforsamling. Fellesstyret skal deretter så snart som mulig, og senest innen utgangen av juni hvert år, legge fram beretning om årets virksomhet og revidert regnskap.

§ 12. Endringer i disse grunnreglene kan bare gjøres på en generalforsamling med to tredjedeler av de stemmene som avgis der, etter at forslag om det har vært lagt fram på den måten som er beskrevet i § 7.

Likevel må slike endringer ikke komme i strid med forbundets formål og prinsipper slik disse er uttrykt i §§ 1 og 2.

Om Johannes Brandtzæg

1861–1931

Johannes Brandtzæg (1861–1931) ble født 30. desember 1861 på Abelvær i Nærøy. Han gikk på katedralskolen i Trondheim, tok examen artium i 1880 og begynte å studere medisin og siden jus. Under studietiden ble han omvendt, og høsten 1882 begynte han å studere teologi. Sykdom avbrøt studiene for en tid, men han fullførte dem senere.

I Bergen ble han rektor for Vestlandske Indremisjonsforbunds bibelskole og predikant i byen og distriktet. Han hørte Lars Skrefsrud forkynne og fikk et misjonskall. Da Det Norske Lutherske Kinamisjonsforbund ble stiftet i 1891, ble han formann, og samme år fulgte han den første flokken av misjonærer til Kina. Etter at han kom hjem igjen, ledet han Kinamisjonsforbundet som formann og sekretær i 38 år, helt til han døde. Han grunnla ungdomsskolen og misjonsskolen på Framnes i Hardanger. Han redigerte også bladet «Kineseren» og skrev flere bøker.

Brandtzæg var utdannet teolog, men hørte hjemme blant lekfolket. Han ble kalt «en moderat fører for en radikal fylking». Han var en fredens mann, men sto fast på Skriftens troverdighet, og i striden om den liberale teologien i 1919–1920 talte han klart. I forkynnelsen ville han at mennesker skulle bli frelst og få visshet om Guds nåde. Den unge Ludvig Hope bodde i hjemmet hans og ble hans elev og nære medarbeider. Brandtzæg døde 17. mars 1931.

«I stille stunder på veien hjem» (Bergen 1900) er en andaktsbok med en kort betraktning for hver dag i året. Brandtzæg ga den ut sammen med Ludvig Hope og læreren N. Nilssen, og han skrev forordet. Boka er en samling «av gammelt og nytt»: vitnesbyrd fra eldre lutherske

forkynnere og skribenter, sammen med betraktninger av utgiverne selv.